

De Hertenkamp, geslaagd natuurontwikkelingsproject

De Hertenkamp.
Foto: Ruud Wielinga

Naast pretpark Duinrell ligt 'De Hertenkamp', een natuurontwikkelingsproject dat na 10 jaar als uiterst succesvol mag worden gekwalificeerd. De transformatie van bollenland naar wilde natuur leverde een enorme toename aan soorten op. Het is vooral ook een kraamkamer van vleermuizen, kikkers en padden geworden.

FRANS H. MICKLINGHOFF

De Hertenkamp (gemeente Wassenaar) ligt ingeklemd tussen de duinen, Duinrell en de Jagerslaan. Ooit was Prins Frederik (1797-1881), de jongere broer van koning Willem II en toen bewoner van het huidige raadhuis De Paauw, eigenaar van dit gebied. De schrijver Jacobus Craandijk, die destijds door Nederland wandelde, meldt dat er 150 herten 'in volle vrijheid' worden gehouden, vandaar de naam. In 1860 laat Prins Frederik aan de toegang van De Hertenkamp een huis bouwen voor zijn jachttopziener. Dat huis is

*Wat de natuur van een voormalig hertenkamp en bollenland kan maken! De hoofdról is voor een slingerende duinbeek, die helder, kalkrijk water aanvoert, de basis voor een rijk gevarieerde, natte duinvegetatie.
Foto: Joost Bouwmeester*

inmiddels afgebroken. Een pilaar met daarop een hert staat er nog als herinnering. De Prins der Nederlanden verkoopt kort voor zijn overlijden dit gebied aan zijn buurman, de eigenaar van de heerlijkheid Duinrell: Baron van Pallandt, die rond 1890 een deel van deze binnenduinrand laat afgraven. Het zand wordt verkocht en gebruikt voor de bouw van huizen in Den Haag. Daarna wordt hier eerst enige tijd groente geteeld en daarna bollen tot 1999.

Bollengrond wordt natuurgebied

In het kader van het Pact van Teylingen wordt besloten de pal tegen de duinen aanliggende bollengronden De Klip, Lentevreugd en De Hertenkamp om te vormen tot natuurerrein. Een van de argumenten om dit te besluiten is de vrees voor vervuiling van het drinkwater door de bij de bollenteelt gebruikte bestrijdingsmiddelen. Er wordt een herinrichtingsplan opgesteld en in het najaar van 2002 wordt begonnen met dit natuurontwikkelingsproject. In het plan speelt de bestaande duinbeek een centrale rol. Onder een duinbeek verstaat men een beek die bijna het hele jaar voedselarm kalkrijk water uit de duinen afvoert naar de erachter gelegen polder. Zo'n beek kiest zijn eigen loop en heeft een slingerend karakter. Deze beek domineert dan ook het gebied en drukt een stempel op de aanwezige flora en fauna.

In 2011 viert de KNNV (afd. Den Haag) haar 110-jarig jubileum en besluit 'De Hertenkamp' te inventariseren. Meer dan 100 personen zijn daartoe ruim een jaar bezig met waarnemingen en determinatie. De resultaten zijn verrassend en bewijzen dat De Hertenkamp weer een echt natuurgebied is geworden.

Wandelen in de Hertenkamp?

Dat mag overdag, honden zijn niet toegestaan. Bereikbaar met bus 43 vanaf Leiden of Den Haag. Halte Duinrell en dan paar honderd meter naar het zuiden = Storm van 's Gravenzande laan, dan Jagerslaan in en na 100 meter is de ingang.

De typische kleurenrijkdom van een vochtig duingraslandje met bloeiende ratelaar en rietorchissen.
Foto: Joost Bouwmeester

Heksenbezem

De mensen van de bomenwerkgroep tellen 40 soorten bomen en struiken, een verdubbeling vergeleken met de inventarisatie van 1997. Ze zien ook 22 galsoorten op 8 boomsoorten, en tevens een meerjarige heksenbezem in de kruin van een zeeden. Een heksenbezem is een woekering die vaak veroorzaakt wordt door bacteriën, soms door schimmels. In het gebied worden ongeveer 550 soorten insecten aangetroffen. Een vergelijkbaar onderzoek van vóór de herinrichting ontbreekt. Wat korstmossen betreft (samenlevingsvormen van algen of blauwwieren met een schimmel, veelal gezien als indicator voor de mate van luchtverontreiniging) bestaat deze flora voornamelijk uit algemene soorten. In 2010/2011 worden 41 mossoorten gevonden, tegen slechts 7 soorten bij een eerste inventarisatie vóór de start van het inrichtingsproject.

Zeldzame soorten

Wat paddenstoelen betreft is de waarneming van 131 soorten een bescheiden aantal. Daaronder bevinden zich wel enkele zeer zeldzame soorten, met prachtige namen zoals: de fluweelboleet 'van den Kerckhove', gul sinterklaasschijfje, harig sinterklaasschijfje, koemestbekerzwam, grote speldenprikzwam, duinbreeksteeltje, duinvaalhoed en duinmostrechttertje. Ook de ernstig bedreigde graslandwimperzwam, rietlandwimperzwam, koperrode spijkerzwam, Citroensnedemycena en melkboleet worden hier aangetroffen. Het aantal plantensoorten is enorm toegenomen van 42 voorafgaand aan de herinrichting tot 255 soorten in 2010, waarvan er 11 op de Rode lijst staan. Ook komen enkele verwilderde tuinplanten voor, zoals oranje havikskruid en vrouwenmantel. De rietorchis, die al lang in dit gebied voorkomt, heeft er nu een enorme populatie van duizenden planten ontwikkeld. Ook de vleeskleurige en steenrode orchis treffen we hier aan, naast stijve ogentroost, geelhartje en parnassia. Ook de streng beschermde rugstreepad en zandhagedis zijn op De Hertenkamp aangetroffen. Verder hebben de KNNV-leden de duinbeek uitgekamd

op waterleven: 29 soorten microfauna (zoals diverse algen en kiezelwieren) en 53 soorten macrofauna (kokerjuffers, kevers, watervlooien, watermijten, weekdieren).

Kraamboom

In 1991 worden 42 vogelsoorten geturfd, in 2011 staat de vogelteller op 100. Huismus, kleine bonte specht, zwarte specht en patrijs zijn verdwenen, maar visarend, wespandief, roerdomp, boomvalk en halsbandparkieten zijn nieuwe broedvogels van De Hertenkamp. Natuurlijk treffen we in De Hertenkamp ook de alom bekende zoogdieren aan, zoals eekhoorn, mol, ree en vos. Daarnaast worden vijf soorten vleermuizen waargenomen: gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis. De Hertenkamp is een gewilde plek voor vleermuizen om te jagen. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn boom bewonende soorten. Een oude, half dode populier bij het hek van de camping van Duinrell blijkt een kraam-kolonieboom van de rosse vleermuis te zijn. Van grote afstand kan je ze horen piepen in deze crèche. Als de moeders 's nachts gaan jagen houden de jongen elkaar in deze boomholte warm. Halverwege de nacht komen de moeders terug om de jongen te zogen. Bij een telling komen er 162 volwassen vleermuizen uit deze boom. Omdat moeders meestal 2 à 3 jongen hebben zou dat betekenen dat er wel 300 à 450 kleine vleermuisjes in deze boom zitten! De rosse vleermuis is zeldzaam in Nederland en staat daarom op de Rode Lijst. Ze verhuizen regelmatig van de ene naar de andere boom. Wie weet is er dus nog een kolonieboom in het bos aanwezig. Ze zijn afhankelijk van voldoende aanbod aan oude bomen en boomholtes. Nu maar hopen dat niet een zaag, bijl of najaarsstorm juist deze bomen velt. De Hertenkamp is een uniek stukje binnenduinrandnatuur geworden, waar het heerlijk wandelen is.

FRANS H. MICKLINGHOFF IS JOURNALIST EN TEKSTSCHRIJVER

